בס"ד

גליון מספר: 89

פרשת בלק

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי
מאור - 0542390375

- הגליון השבועי של קהילת מכון -

יגדיל תורה

דברים במחשבה
למצוא חן בעיני האלוקים

פתרון החידה הקודמת
תפילה אחרי רבו

החידה השבועית
בדיני הפסק בתפילה

למה זכתה האתון?

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

כאשר בלעם הרשע הולך במטרה להזיק את ישראל ולקללם, מתרחש מעשה האתון, וכמו שמבואר בפסוקים וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת מַלְאַךְ ה׳ נִצָּב בַּדֶּרֶךְ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וַתֵּט הָאָתוֹן מִן הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה. אתונו של בלעם זוכה לראות התגלות ה׳, בעוד בלעם הרשע הקוסם הגדול שֹׁמֵעַ אִמְרֵי אֵל וְיֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן - לא רואה, כיצד ייתכן כדבר הזה?

עוד יש להקשות ממה שכתוב "ותרא האתון" כאילו זה דבר שבשגרה אצלה ולא כתוב "ויגל ה׳ את עיני האתון" בניגוד למה שכתוב לאחר מכן אצל בלעם?

כמו כן, לאחר שבלעם בכעסו מכה את האתון ששירתה אותו נאמנה עד כה, מתרחש נס גדול וַיִּפְתַּח ה׳ אֶת פִּי הָאָתוֹן וַתֹּאמֶר לְבִלְעָם.. משמע כאילו לבעלי החיים יש את דעת בני האדם אלא נמנעה מהם היכולת להוציא מילים מפיהם ואין הדבר נראה כך במציאות שכן נראה שהם כמעט ולא בעלי דעה, וכן מבאר המדרש: "מכאן שהיה הדבר מושם בפיה, ולא היתה חסרה אלא מפתח"?

רש"י לא רואה חשיבות רבה ביכולת זו של האתון לראות התגלות זו ומבאר שלמעשה גם כל אדם היה אמור לראות התגלות שכזאת אלא שנתן הקב"ה רשות לבהמה לראות יותר מן האדם, שמתוך שיש בו דעת תיטרף דעתו כשיראה המזיקין.

יוצא לפיו, שאין מדובר כאן על התגלות אלוקית במלוא הדרה אלא ראיית מזיקים בעלמא ולצורך ראיית דבר שכזה אין צורך במעלה ובדעת מיוחדת, אז מדוע בלעם לא ראה? כמו שביאר רש"י שדווקא למי שיש דעת לא מראים מראה שכזה על מנת שלא תיטרף דעתו.

ובענין דיבור האתון, מבאר רבינו בחיי: "ואם תשכיל בנסתר בענין הפרשה תמצא כי דבור האתון כדבור הנחש, וזה וזה לא מדעת עצמן כי אין בהם נפש מדברת" כלומר אין החיות בעלי יכולת חשיבה עד כדי אפשרות דיבור, אלא הקב"ה סיבב שייראה הדבר כאילו היא מדברת עימו ושם הקב"ה הדברים בפיה.

רואים מדברים אלה יסוד גדול. לפעמים מתבוננים בעולם ומוצאים אדם רשע וטוב לו, אשר מצליח הוא בעסקיו וכל אשר הוא עושה, ממש כמו האתון שזוכה לראות דברים נפלאים וגם מדברת, ועלולים לתהות חלילה על דרכי הנהגת הבורא את עולמו, יש לדעת שלפעמים דווקא ההטבות שהאדם מקבל לא לטובה, וכמו האתון שראתה

למצוא חן בעיני אלוקים

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

אחד מהדברים שמעסיקים תדיר את אנשי המאה ה21 הוא הרצון "למצוא חן" בעיני הציבור והחברה. כך נוכל לראות "טרנדים" שונים שמתקבלים בחברה, ואנשים רבים מאמצים אותם לאורח חייהם רק מתוך רצון להרגיש מהחברה, ולמצוא חן בעיני הסביבה. באותה מידה, הרשתות החברתיות גדושות לחלוטין בתמונות וסרטונים שאינם אלא הצגה אחת גדולה שמבין מילותיה נשמעת זעקה חרישית "אני רוצה למצוא חן בעיניכם". בשם הרצון למצוא חן בעיני החברה, אנשים רבים יעשו במהלך חייהם אף מעשים מבישים ורדודים שאינם תואמים למעלתם וכבודם הבסיסי.

למען האמת, ישנה נקודה עמוקה ופנימית שמובילה אותנו לרצון "למצוא חן", ולמען האמת זו היא דרישה בסיסית מכל אדם ואדם "ומצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם". אנשי העולם אשר מתאווים למציאת חן יום יומית, אינם יורדים אל סופו ועומקו של רצון עליון זה, של הדרישה האלוקית הבסיסית הזאת ובמקומו הם מעניקים לה פרשנות שטחית ורדודה שאיננה מספקת את עומק מטרתה.

אולם חכמינו לאורך הדורות לימדו אותנו על פי הפסוק המוזכר לעיל, שעיקר הרצון "למצוא חן" צריך הוא להיות מוסב כלפי הבורא, וממילא מתוך כך יזכה האדם להארת פנים עליונה שתגרום לנשיאת חן בעיני כל רואיו. וכפי שנאמר "ומצא חן" קודם כל "בעיני אלוקים" ומתוך כך גם "בעיני אדם".

השאלה המרכזית שצריכים אנו לשאול את עצמנו, היא מה היא הדרך שבאמצעותה יכולים אנו להגיע אל המדרגה העליונה והנכספת "מציאת חן בעיני הבורא? על כך השיב ר' נחמן מברסלב (ליקוטי מוהר"ן, תורה א'): "ע"י התורה נתעלה החן והחשיבות של ישראל. כי התורה נקראת (משלי ה') אילת אהבים ויעלת חן. שמעלה חן על לומדיה."

מסביר ר' נחמן שישנה דרך אחת מרכזית, שביכולתה יכולים אנו להגיע אל המדרגה הנכספת "נשיאת חן", והיא נעשית באמצעות לימוד התורה. וכאן צריכים אנו לעצור ולברר מדוע דווקא התורה הקדושה היא זו אשר מובילה את האדם אל נשיאת החן הנכספת ולא שאר המצוות?

ממשיך ר' נחמן ומסביר (שם): "כי איש הישראלי צריך תמיד

להסתכל בהשכל של כל דבר. ולקשר עצמו אל החכמה והשכל שיש בכל דבר. כדי שיאיר לו השכל שיש בכל דבר. להתקרב להש"י ע"י אותו הדבר. כי השכל הוא אור גדול ומאיר לו בכל דרכיו".

כל עצם, בכל דרגה שהיא אשר נמצא בעולם, טומן בחובו ניצוץ אלוקי עמוק, שמהווה את קיומו בעולם. זו היא בעצם החיות האלוקית המושפעת באופן תדיר אל כלל נמצאי העולם הגשמים ומאפשרת את המשך קיומם בעולם. חיות זאת, היא המהות הפנימית, העיקר בכל חפץ ועצם שאנו מכירים בעולם.

על ידי לימוד התורה הקדושה, הטומנת בפנימיותה את שרשי המציאות כולם מתחבר האדם אל המהות הפנימית של כל עצם ועצם. פעולה זו מתרחשת הן ע"י לימוד כללי בתורה, מעצם זה שבה גנוזים כל התגלויות הקודש שיופיעו על בימת המציאות במהלך החיים, והן על ידי לימוד פרטי, שבמהלכו אנו נפגשים עם עומק המהות של האובייקט שעליו אנו לומדים. כך יכולים אנו לחשוף את מהותו הפנימית, לפעול בו על פיה ומתוך כך, מתוך עיסוק חומרי לכאורה לדבוק בבורא.

כך לדוגמא כאשר האדם לומד את פרטי הדין של הלכות "מליחה" הוא עוסק באמצעות מסע סליחה להפגש עם מהותם הפנימית, עם הרוחניות העמוקה שמחיה את "הבהמות והחיות בזה העולם. ע"י לימוד התורה זוכה האדם לחדור אל מתחת למעבה החומר ולהשתמש בעולם הגשמי בצורה נכונה, דהיינו להפגש עם המהות הפנימית של כל נברא ועצם באשר הם. כך מתוך העיסוק החומרי זוכה האדם להדבק בבורא.

זוהי הסיבה העמוקה לכך שע"י לימוד התורה, ע"י העיסוק במהות של כלל הנבראים, זוכה האדם לנשיאת חן בעיני אלוקיו, שכן הוא משתמש בעולם כראוי ונפגש עם הבורא מתוכו באופן תמידי ותדיר.

נתפלל כולנו "שנמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם"

האם מותר להתפלל לפני רבו או אחרי רבו?

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

איתא בגמרא **ברכות דף כז עמוד ב**

רב איקלע לבי גניבא וצלי של שבת בערב שבת, והוה מצלי רבי ירמיה בר אבא לאחוריה דרב, וסיים רב ולא פסקיה לצלותיה דרבי ירמיה. שמע מינה תלת: שמע מינה מתפלל אדם של שבת בערב שבת, ושמע מינה מתפלל תלמיד אחורי רבו, ושמע מינה אסור לעבור כנגד המתפללין. מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי, דאמר רבי יהושע בן לוי: אסור לעבור כנגד המתפללין. – איני? והא רבי אמי ורבי אסי חלפי! – רבי אמי ורבי אסי חוץ לארבע אמות הוא דחלפי. – ורבי ירמיה היכי עביד הכי? והא אמר רב יהודה אמר רב: לעולם אל יתפלל אדם– לא כנגד רבו ולא אחורי רבו; ותניא רבי אליעזר אומר: המתפלל אחורי רבו, והנותן שלום לרבו, והמחזיר שלום לרבו, והחולק על ישיבתו של רבו, והאומר דבר שלא שמע מפי רבו – גורם לשכינה שתסתלק מישראל! – שאני רבי ירמיה בר אבא, דתלמיד חבר הוה. והיינו דקאמר ליה רבי ירמיה בר אבא לרב: מי בדלת? אמר ליה: אין, בדילנא, ולא אמר, מי בדיל מר.

רש"י פירש כנגד רבו הכוונה שמתפלל אצל רבו ומראה בכך כאילו הוא שווה לרבו.

הטעם שנאסר להתפלל אחורי רבו:

רש"י להתפלל אחרי רבו זה יוהרא.

והתוס' כתבו שיש מפרשים שהטעם שאסור להתפלל אחורי רבו הוא לא מצד יוהרא אלא מצד שנראה כמשתחווה לרבו.

ורבינו יונה כתב שהטעם שנאסר אחורי רבו הוא מצד ההפסקה - כי שמא יצטרך רבו לפסוע ג' פסיעות לאחוריו בעוד שהוא מתפלל והמתפלל לא יוכל להפסיק ורבו יצטרך להמתין עליו.

להתפלל לפני רבו כשאחוריו לכיוון רבו:

רבינו יונה כתב שפשוט שזה אסור מכיון שזה יותר ביזוי.

הרחקה של ד' אמות מרבו מהי היא מתרת:

טור, רבינו יונה, רא"ש- אם הרחיק מרבו ד' אמות מותר.

והב"י כתב שזה נלמד מהגמרא שאמרה שאסור לעבור כנגד המתפללין והקשתה הגמרא איני והא רבי אמי ורבי אסי עברי! כלומר שרבי אמי ורבי אסי היו עוברים כנגד המתפללים! והגמרא תירצה שמכיון שהם עברו מחוץ לד' אמות אין בזה את האיסור. וממילא מכאן יש ללמוד שכל חוץ לד' אמות חשיב כרשות אחר בפני עצמו.

אך הב"י כתב שיש לומר שכל מה שמועיל ריחוק ד' אמות זה דוקא להתפלל אחורי רבו או כנגדו, אבל להתפלל ואחוריו לרבו אפילו רחוק לא.

ואע"פ שמבואר בגמרא שרבי ירמיה התפלל מאחורי רב שהיה רבו, והרי רב אמר שאסור לאדם להתפלל אחורי רבו והגמרא תירצה שרבי ירמיה היה תלמיד חבר- ולכאורה היה מקום לומר שמותר להתפלל כשאחוריו לרבו- הב"י כתב שאין לומר כן, מכיון שזהו ביזוי גדול.

והד"מ (ה) כתב שמדברי הטור לא משמע לאסור אלא כל רחוק ד' אמות כרשות בפני עצמו ובכל ענין שרי.

כשסדר ישיבתן באופן שהוא אחורי רבו:

מהר"י אבוהב בשם בעל המאורות- מה שמבואר שאסור להתפלל אחורי רבו זה דוקא כשהוא ביחיד, אבל בציבור אם הוא כך סידור ישיבתן אין חשש שמקבל אותו כאלוה.

אהל מועד- דעתו להקל, אך כתב שלפי מי שמפרש אחורי רבו זה משום שמצערו אחר שיסיים- אינו יכול לפסוע ג' פסיעות ואין הפרש בין ביחיד בין בבית הכנסת.

ולענין הלכה הב"י כתב שיש לחוש לכך אפילו בציבור.

פסיקת הלכה:

השו"ע פסק כדינא דגמרא: "לא יתפלל בצד רבו ולא אחורי רבו ולא לפניו."

ר' שלום אשכנזי זכה בשובר לרכישה ב100 ₪ במכון בקורסים הדיגיטליים

המ"ב (עג) כתב שהטעם כמבואר לעיל שאסור משום יוהרא שמראה שהוא שוה לרבו.

מה הגדר של רבו, ומה הדין באביו:

המ"ב כתב שרבו היינו שרוב חכמתו הימנו או גדול הדור. והח"א כתב שה"ה אביו.

והרמ"א פסק כמהר"י אבוהב וכאוהל מועד: "יש אומרים דכל זה לא מיירי אלא להתפלל ביחיד, אבל בצבור אם כך הוא סדר ישיבתו, אין לחוש אם מתפלל לפניו או אחריו, ואף על פי שטוב להחמיר המנהג להקל".

המ"ב (עו) כתב שבציבור אין לחוש משום שהכל יודעין שמקום זה מיוחד לרב וזה לתלמיד ולית ביה משום יוהרא או כמשתחוה לו.

והטעם להחמיר המ"ב (עז) כתב שזה משום שיש לחוש לטעם השלישי (שגורם לרבו להמתין עליו), ולכן יש להחמיר גם בציבור לאחריו.

ואע"פ שהמנהג להקל המ"ב (עח) שמ"מ טוב לכתחילה כשקובע לו מקום מאחורי רבו שירחיק כשיעור ד"א וג' פסיעות כדי שלא יצער לרבו.

הטעם להיקל בד' אמות:

והשו"ע כתב: "אם הרחיק ד' אמות, מותר. (ועיין ביורה דעה סי' רמ"ב סעיף ט"ז- מ"ב ס"ק פ ששם נתבאר שרחוק דק אמות מועיל אפילו אם רבו לאחוריו וכן כתבו האחרונים)".

המ"ב (עט) כתב שאז זה נחשב כרשות אחרת היא,

והפמ"ג כתב בשם הפר"ח דלפניו סגי בד"א מצומצמות, אבל לאחורי רבו בעינן ד"א וג' פסיעות כדי שיהיה יוכל רבו לפסוע ג' פסיעות לאחריו ולא יצטרך להמתין עליו שהרי בתוך ד' אמותיו הלא אסור לפסוע. עוד כתב דבתוך האלמעמרע מותר אפילו בסמוך דרשותא אחריתא הוא.

שאלת השבוע

האם נחשב להפסק כשמזכיר דברים שאינם מענין התפילה?

ר׳ שלום אשכנזי—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש״ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל״ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז״ל

ניתן לשלוח מזל״ט או איחולי ברכה למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום חמישי.

התגלות שרק גרמה לה לפחד, בשביל לנטות מהדרך בה נמצאת - וַתֵּט הָאָתוֹן מִן הַדֶּרֶךְ, הכל בשביל שהאדם יעזוב את דרכו הרע וייטה ממנה אל דרך הישר, וכמו שנאמר בקהלת (ה, יב): יֵשׁ רָעָה חוֹלָה רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ עֹשֶׁר שָׁמוּר לִבְעָלָיו לְרָעָתוֹ.

וכמו שמובא במסכת קידושין (מ ע״ב):

אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: למה צדיקים נמשלים בעולם הזה? לאילן שכולו עומד במקום טהרה ונופו נוטה למקום טומאה, נקצץ נופו - כולו עומד במקום טהרה, כך הקדוש ברוך הוא מביא יסורים על צדיקים בעולם הזה, כדי שיירשו העולם הבא, שנאמר: והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד; ולמה רשעים דומים בעולם הזה? לאילן שכולו עומד במקום טומאה ונופו נוטה למקום טהרה, נקצץ נופו - כולו עומד במקום טומאה, כך הקדוש ברוך הוא משפיע להן טובה לרשעים בעולם הזה, כדי לטורדן ולהורישן למדריגה התחתונה, שנאמר: יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות.

יסוד נוסף שעולה מהדיבור שזכתה לו האתון, דיבור זה לא בזכות מעלתה המיוחדת אלא הקב״ה שם הדיבור בפיה בשביל מטרה אחרת. רואים מכאן שלפעמים הרשע משמש כמקל הנועד להחזיר בתשובה אחרים, וכמו שמצינו באשור (ישעיהו י, ה): הוֹי אַשּׁוּר שֵׁבֶט אַפִּי וּמַטֶּה הוּא בְיָדָם זַעְמִי, וכן בדוד המלך שקיללו שמעי בן גרא (שמואל ב טז, יז): וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ.. כִּי ה׳ אָמַר לוֹ קַלֵּל אֶת דָּוִד.

שנזכה ללכת בדרך הישר מבלי לסטות מן הדרך.

שבת שלום!